

PELASTUSPALVELUSEMINAARI 32 PRE-SEMINAARI

Vapaaehtoiset viranomaisen tukena

Tommi Luhtaniemi, pelastusylitarkastaja

Hyvinvointialueen järjestämisvastuu

Pelastustoimen järjestämisestä annetun lain (613/2021):

- 3§:n mukaan, hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutason ***tulee vastata kansallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia ja muita uhkia. Palvelutasoa määriteltäessä on otettava huomioon myös toiminta valmiuslain (1552/2011) 3 §:ssä tarkoitetuissa poikkeusoloissa ja niihin varautuminen.***
- *Pelastustoimen palvelut on suunniteltava ja toteutettava siten, että ne voidaan hoitaa mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla ja että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti.*
- 4 §:n mukaan hyvinvointialue vastaa pelastustoimen järjestämisestä alueellaan siten kuin tässä ja muussa laissa säädetään. Järjestämisvastuun sisällöstä säädetään hyvinvointialueesta annetun lain 7 §:ssä.
 - Järjestäjä vastaa tuotettavan palvelun yhdenvertaisesta saatavuudesta, tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä, tuottamistavasta sekä tuottamisen ohjauksesta ja valvonnasta.

34 § Pelastustoiminnan johtaminen

34 §:n 1, 3 ja 4 momentit

- Pelastustoiminnan johtajana toimii sen hyvinvointialueen pelastusviranomainen, jossa onnettomuus tai vaaratilanne on saanut alkunsa, jollei hyvinvointialueesta annetun lain 8 luvun nojalla toisin ole sovittu tai pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 5 §:n nojalla säädetty.
- Pelastustoiminnan yhteistyön järjestämisestä vastaavan pelastuslaitoksen pelastusviranomainen yhteistyöalueella ottaa tilanteen johtaaksensa, jos se on välttämätöntä yhteistyöalueen puitteissa tapahtuvan pelastustoiminnan yhteensovittamiseksi.
- Sisäministeriön pelastusviranomainen voi ottaa tilanteen johtaaksensa, jos se on välttämätöntä tarvittavien valtakunnallisten järjestelyjen, onnettomuuden laadun tai laajuuden takia. Tällöin sisäministeriön pelastusviranomainen vastaa tilannekuvan ylläpitämisestä ja toiminnan yhteensovittamisesta. Sisäministeriön pelastusviranomaisella on lisäksi oikeus antaa pelastustoimintaa koskevia käskyjä ja määrätä pelastustoiminnan johtajasta ja hänen toimialueestaan.

Pelastustoiminnan valtakunnallinen johtamisjärjestelmä

Sisäministeriön pelastusviranomaisen

Hyvinvointialueiden valtakunnallinen
tilanne- ja johtokeskustoiminta

Valtakunnallinen
taso

TIKE / JOKE
YTA Etelä
Pel.vir.

TIKE / JOKE
YTA Länsi
Pel.vir.

TIKE / JOKE
YTA Sisä
Pel.vir.

TIKE / JOKE
YTA Itä
Pel.vir.

TIKE / JOKE
YTA Pohjoinen
Pel.vir.

Pelastustoiminnan
yhteistyöalueiden
tilanne- ja
johtokeskustoiminta

HE LU
KU IU
PH KY
EK

VS
SA
RP

PI
KH
EP

PS
ES
PK
KS

PP
KA
KP
LA

Hyvinvointialueiden
pelastuslaitokset ja
pelastusviranomaiset

47 § Pelastustoiminnan suunnitelmat

Pelastuslaitoksen tulee laatia hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät **pelastustoimintaa ja sen *johtamista koskevat suunnitelmat***.

Pelastuslaitosten tulee laatia pelastustoiminnan **yhteistyöalueen puitteissa tapahtuvaa *johtamista ja pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamista koskevat suunnitelmat*** yhteistoiminnassa keskenään ja pelastustoiminnan yhteistyön järjestämisestä vastaavien pelastuslaitosten johdolla.

Pelastustoimen **valtakunnallista johtamista ja yhteistoimintaa koskevat suunnitelmat** tulee laatia sisäministeriön johdolla ja yhteistyössä pelastuslaitosten kanssa.

52§ Vapaaehtoistoiminnan edistäminen

- Pelastustoimen viranomaisten tulee mahdollisuuksiensa mukaan edistää pelastustoimen tehtävissä käytettävien vapaaehtoisten organisaatioiden toimintaedellytyksiä

Pelastustoiminnan sisältö

- Pelastuslain (379/2011) 32 §:n 1 momentin mukaan:

Pelastustoimintaan kuuluu:

- 1) hälytysten vastaanottaminen;*
- 2) väestön varoittaminen;*
- 3) uhkaavan onnettomuuden torjuminen;*
- 4) onnettomuuden uhrien ja vaarassa olevien ihmisten, ympäristön ja omaisuuden suojaaminen ja pelastaminen;*
- 5) tulipalojen sammuttaminen ja vahinkojen rajoittaminen;*
- 6) 1–5 kohdassa mainittuihin tehtäviin liittyvät **johtamis-, viestintä-, huolto- ja muut tukitoiminnot.***

Pelastuslaitos vastaa pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta, kun tulipalo, muu onnettomuus tai niiden uhka vaatii kiireellisiä toimenpiteitä ihmisen hengen tai terveyden, omaisuuden tai ympäristön suojaamiseksi tai pelastamiseksi eivätkä toimenpiteet ole onnettomuuden tai sen uhan kohteeksi joutuneen omin toimin hoidettavissa tai kuulu muun viranomaisen tai organisaation hoidettavaksi.

57 § Pelastustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset

- Pelastustoimintaan osallistuvalla sivutoimiselta sekä sopimuspalkokuntaan ja **muuhun sopimukseen** tehneeseen yhteisöön kuuluvalta henkilöltä vaaditaan Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen koulutus.
 - Osallistuminen varsinaiseen pelastustyöhön
 - Huomioitava työturvallisuuslaki

**TOIMINTA-
YMPÄRISTÖ-
ANALYYSI JA
TOIMINNALLE
ASETETUT
VAATIMUKSET**

Riskiana-
lyysi

Uhkaske-
naariot

Onnetto-
muuksien
ennuste-
mallit

Asiakas-
tarpeet

Selvitykset

Tutkimus-
materiaalit

Lainsää-
däntö

Strategiat
ja
ohjeet

Suoritusky-
kyvaati-
mukset

SUORITUSKYKYTAVOITTEIDEN MÄÄRITTELY

Mitä
vaikuttavuutta
halutaan saada
aikaan?

Mikä on tavoite-
tila, joka halutaan
saavuttaa?

**Vaikuttavuus-
tavoitteet**

Mistä tehtävistä
on kyettävä
suoriutumaan?

Mikä vaikutus
omalla toiminnalla
halutaan saada
aikaan, jotta
vaikuttavuus-
tavoitteet
voidaan
saavuttaa?

**Tehtävä ja
vaikutukset**

Minkälaisia
kyvykkyyksiä
tarvitaan, jotta
suorituskyky-
vaatimukset sekä
vaikuttavuus- tai
tehtävätavoitteet
voidaan
saavuttaa?

Minkälaisista
kyvykkyyksistä
suorituskyky
koostuu?

Kyvykkyydet

**POIKKEAMIEN JA KEHITTÄMIS-
TARPEIDEN TUNNISTAMINEN**

Arvio nykyisestä
suorituskyvystä

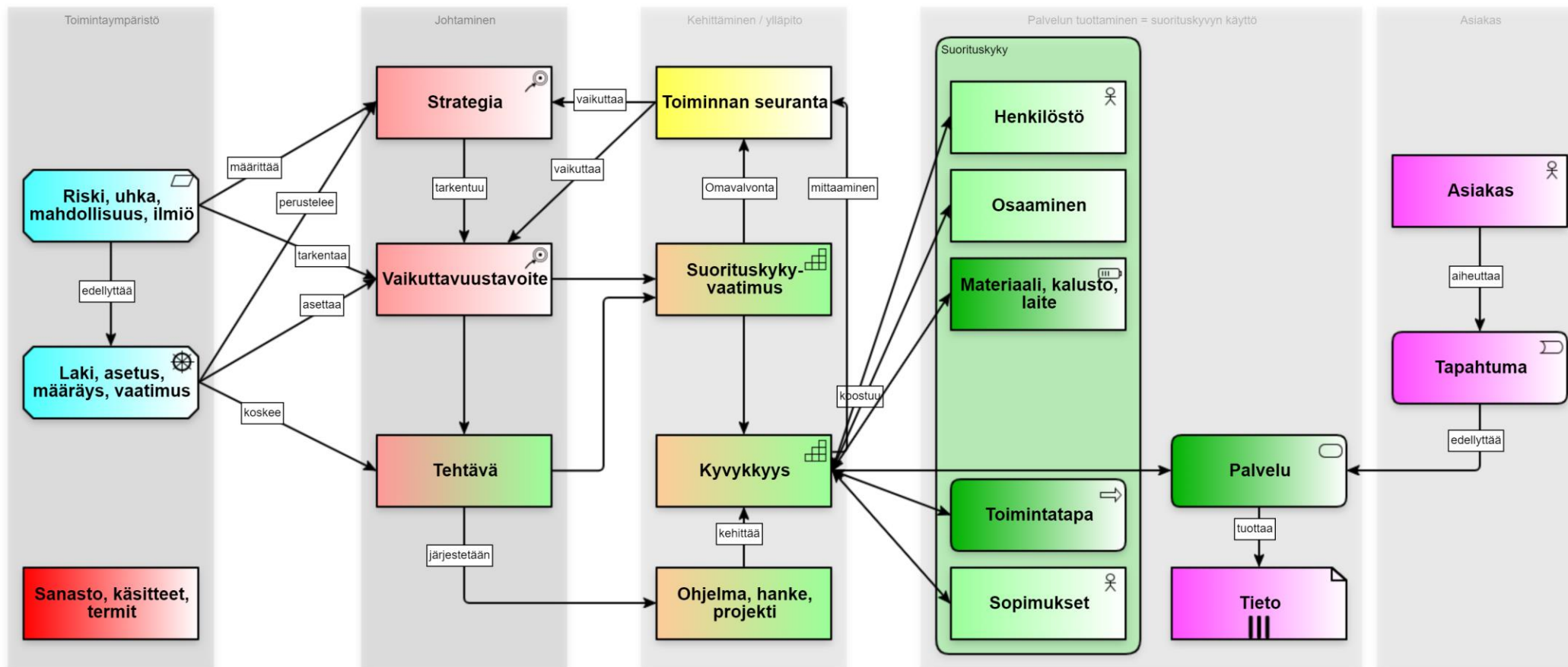
**Nykytilan
suorituskyky**

Miten olemassa
oleva suoritus-
kyky vastaa
asetettuja
suorituskykyta-
voitteita?

**Kehittämis-
tarpeiden
tunnistaminen**

Pelastustoimen yleinen toimintamalli

Mihin tehtäviin?

- Pelastuslaitosten on arvioitava riskit, joihin vapaaehtoiset työssään voivat joutua.
- Tunnistettujen tehtävien osalta pelastuslaitosten tulisi tehdä yhdessä järjestökentän edustajien kanssa arvio tehtävien soveltuvuudesta vapaaehtoisjärjestöille.
- Tehtävien soveltuvuuden arvioinnissa tulisi myös määrittää tehtävän suorituskykyvaatimukset, tarvittava osaamistaso ja tehtävän työturvallisuusriskit.
- Pelastustoiminnan johtaja voi arvioida tilannekohtaisesti, sopivatko tehtävät vapaaehtoistoimijalle.

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Valmiuden ylläpito vaatii
pelastuslaitokselta
huomattavan panostuksen

Vähäinen panostuksen tarve

Saavutettava hyöty merkittävä

Toteutetaan mahdollisuuksien
mukaan

Ehdottomasti toteutettavat
tehtävät

Saavutettava hyöty pieni

Ei toteuteta

Toteutetaan, kun muut
pelastustoiminnan osa-alueet
kunnossa

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Sisäinen turvallisuus | Sisäministeriön julkaisuja 2022:21

Valtakunnallinen ohje
pelastuslaitoksille
vapaaehtoisten voima-
varojen hyödyntämiseksi
pelastustoiminnassa

2	Säädösperusta.....	9
3	Määritelmät	11
3.1	Keskeiset käsitteet.....	12
4	Pelastuslaitosten tehtävät vapaaehtoisten voimavarojen hyödyntämisessä pelastustoiminnassa.....	14
4.1	Riskiperusteinen vapaaehtoisten tarpeen määrittely	15
4.2	Rakenteet ja alueellinen yhteistyömalli	16
4.3	Vapaaehtoisten tehtävistä sopiminen	16
4.3.1	Vapaaehtoisille sopivien tehtävien tunnistaminen	17
4.3.2	Tehtäväkohtainen riskiarvio	18
4.3.3	Sopimukset.....	18
5	Vapaaehtoisten käyttö pelastustoiminnassa.....	20
5.1	Kolmas sektori ja sen toimijat.....	20
5.1.1	Vapaaehtoisten käyttäminen vesillä ja ilmassa tapahtuvassa pelastustoiminnassa	21
5.1.2	Spontaanit vapaaehtoiset pelastustoiminnassa	22
5.2	Johtaminen	23
5.3	Vapaaehtoisen velvollisuudet	24
5.4	Hälyttäminen.....	24
5.5	Korvaukset ja vakuutusurva.....	25
5.5.1	Matka- ja kulukorvaukset	25
5.5.2	Vakuutukset.....	26
5.6	Viestiliikenne	27
5.7	Poikkeusolot.....	27
6	Koulutus ja harjoittelu.....	28
6.1	Sammutus- ja pelastustyöhön vaadittava koulutus.....	28

Sisäministeriö

Inrikesministeriet

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171
www.intermin.fi